

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์นั้น “ค่าอาหารสัตว์” ถือเป็นต้นทุนสำคัญในการผลิต โดยเฉพาะในกลุ่มสัตว์ปีกที่มีต้นทุนค่าอาหารสัตว์คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของต้นทุนทั้งหมด (นิรันดร, 2541) ซึ่งความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญประกอบด้วย รำข้าว ปลายข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กากถั่วเหลือง และปลาป่น (ตารางที่ 1.1) ทั้งนี้กากถั่วเหลืองจัดได้ว่าเป็นวัตถุดิบที่ให้โปรตีนสูง มีแคลเซียม ฟอสฟอรัส และวิตามินดีต่ำ จึงมีความต้องการสูงในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ของไทย โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่เนื้อและไก่ไข่ แต่เนื่องจากผลผลิตมีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ แม้รัฐบาลจะส่งเสริมให้มีการปลูกถั่วเหลืองมากขึ้น ขณะเดียวกันราคากากถั่วเหลืองในต่างประเทศมีต้นทุนในการผลิตต่ำกว่าภายในประเทศมาก ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตอาหารสัตว์ต้องพึ่งพิงการนำเข้ากากถั่วเหลืองจากต่างประเทศ ในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆทุกปี (ตารางที่ 1.2) นั่นหมายความว่าหากราคากากถั่วเหลืองสูงขึ้นก็จะส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตเนื้อสัตว์สูงขึ้นตามไปด้วย (นิทรา, 2534) โดยเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการนำกากถั่วเหลืองเป็นวัตถุดิบในการเลี้ยงสัตว์ปี 2545 พบว่าการเลี้ยงไก่เนื้อมีปริมาณการใช้กากถั่วเหลือง 1,051,310 ตันคิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือสุกรมีปริมาณการใช้ 306,890 ตันคิดเป็นร้อยละ 17 (ภาพที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 ความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญในประเทศ 2542-2545

หน่วย: พันตัน

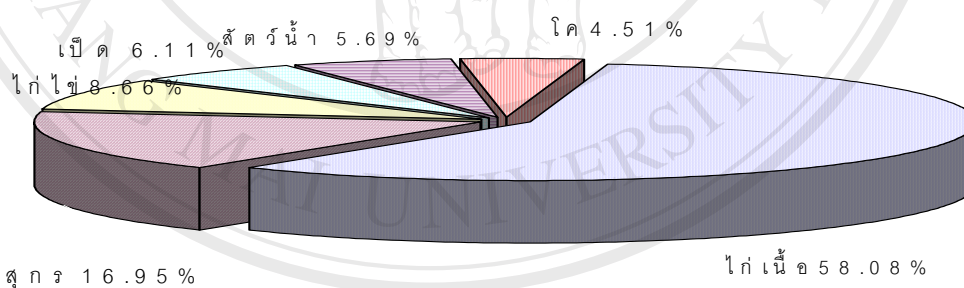
ชนิดวัตถุดิบ	2542	2543	2544	2545
รำข้าว	1,764	1,770	1,765	1,853
ปลายข้าว	1,497	1,521	1,547	1,543
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	4,181	4,186	3,961	4,177
กากถั่วเหลือง	1,689	1,722	1,961	2,064
ปลาป่น	445	493	582	582

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2546)

ตารางที่ 1.2 ปริมาณและมูลค่านำเข้ากากถั่วเหลืองปี 2539 – 2545

ปี	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2539	790,140	5,967.03
2540	1,109,125	10,726.33
2541	957,487	8,397.57
2542	1,331,099	8,980.62
2543	1,299,489	10,927.47
2544	1,506,257	15,035.31
2545	1,752,851	15,269.55

ที่มา: กรมศุลกากร (2546)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาพที่ 1.1 ส่วนประกอบปริมาณการใช้กากถั่วเหลืองในอาหารสัตว์จำแนกตามชนิดปี 2545

ความต้องการนำเข้ากากถั่วเหลืองเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการเลี้ยงอาหารสัตว์โดยเฉพาะไก่เนื้อ ไก่ไข่ และสุกร ซึ่งมีปริมาณการใช้ประมาณร้อยละ 83 ของปริมาณการใช้กากถั่วเหลืองในอาหารสัตว์มีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งภายหลังจากไทยได้ดำเนินการภายใต้ข้อตกลงองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ในปี 2538 ทำให้ไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีกับองค์การการค้าโลก ซึ่งต้องเปิดตลาดการค้าระหว่างประเทศ ยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้ารวมถึงการเปิดตลาดนำเข้ากากถั่วเหลืองต้องจัดการปริมาณการนำเข้ากากถั่วเหลืองภายใต้ระบบที่เรียกว่าโควตาภาษีศุลกากร (tariff rate quotas: TRQs)

ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลกไทยได้เปิดตลาดขั้นต่ำและกำหนดอัตราภาษีศุลกากรตามพันธกรณีของการนำเข้ากากถั่วเหลือง โดยในปี 2538 กำหนดอัตราภาษีการนำเข้ากากถั่วเหลืองในโควตาอัตราร้อยละ 20 กำหนดปริมาณโควตานำเข้าที่ 219,580 ตัน แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติได้มีการเพิ่มปริมาณโควตาการนำเข้า และลดอัตราภาษีในโควตาเหลือร้อยละ 15 ในปี 2538 และในปี 2540 ผู้นำเข้าก็สามารถนำเข้ากากถั่วเหลืองจากประเทศสมาชิก WTO โดยไม่จำกัดปริมาณการนำเข้าโดยเสียภาษีร้อยละ 10 และหลังจากปี 2541 เป็นต้นมา รัฐบาลก็กำหนดอัตราภาษีสำหรับการนำเข้ากากถั่วเหลืองไว้ที่ร้อยละ 5 (ตารางที่ 1.3)

จากความต้องการใช้กากถั่วเหลืองเพื่อนำมาผลิตอาหารสัตว์มากขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งในทางปฏิบัติประเทศไทยต้องมีการลดอัตราภาษีศุลกากรต่ำกว่าที่กำหนดในพันธกรณี และได้ขยายปริมาณโควตาการนำเข้ากากถั่วเหลือง นั่นคือผู้นำเข้าสามารถนำเข้ากากถั่วเหลืองจากประเทศที่เป็นสมาชิก WTO ได้โดยไม่จำกัดปริมาณ โดยเสียอัตราภาษีการนำเข้าในอัตราร้อยละ 5 (ปี 2541 - 2547) ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นซึ่งการกำหนดโควตาภาษีศุลกากรโดยไม่จำกัดปริมาณการนำเข้ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยเฉพาะด้านผู้ผลิตถั่วเหลืองในประเทศ รวมถึงผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคในตลาดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงสถานการณ์การผลิต การตลาด การนำเข้า การประเมินผลกระทบจากอัตราภาษีในโควตาภาษีศุลกากรการนำเข้ากากถั่วเหลือง ที่มีต่อตลาดกากถั่วเหลืองและตลาดเนื้อสัตว์ รวมถึงการเปรียบเทียบผลของสวัสดิการทางสังคมว่าส่งผลกระทบต่อสังคมมากหรือน้อยเพียงไรภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีเพื่อนำไปสู่การเสนอแนะในการวางแผนและกำหนดนโยบายการนำเข้ากากถั่วเหลืองที่เหมาะสมต่อไป

ตารางที่ 1.3 ปริมาณและอัตรากำไรศุลกากรนำเข้าจากถั่วเหลืองตามพันธกรณีกับองค์การการค้าโลกของไทย

ปี	เปิดตลาดตามพันธกรณี			เปิดตลาดจริง				ปริมาณ นำเข้าจริง (ตัน)	
	ปริมาณ(ตัน)	อัตรากำไร(%)		ปริมาณ(ตัน)	อัตรากำไร(%)		ค่าธรรม เนียมพิเศษ ^{1/} (บาท/ตัน)		
		ในโควตา	นอกโควตา		ในโควตา	นอกโควตา			
				ในWTO	นอกWTO				
2538	219,580.00	20	146.50	650,000	15	119	6	2,519	688,516
2539	220,799.89	20	145.00	830,000	15	119	6	2,519	790,148
2540	222,019.78	20	143.50	ไม่จำกัดปริมาณ	10	119	6	2,519	1,109,125
2541	223,239.67	20	142.00	ไม่จำกัดปริมาณ	5	119	6	2,519	957,487
2542	224,459.56	20	140.50	ไม่จำกัดปริมาณ	5	119	6	2,519	1,331,099
2543	225,679.44	20	139.00	ไม่จำกัดปริมาณ	5	119	6	2,519	1,299,476
2544	226,899.33	20	137.50	ไม่จำกัดปริมาณ	5	119	6	2,519	1,560,257
2545	228,119.22	20	136.00	ไม่จำกัดปริมาณ	5	119	6	2,519	1,752,825
2546	229,339.11	20	134.50	ไม่จำกัดปริมาณ	5	119	6	2,519	1,856,591
2547	230,559.00	20	133.00	ไม่จำกัดปริมาณ	5	119	6	2,519	1,262,262

หมายเหตุ: ^{1/} นำเข้าจากประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก WTO ต้องเสียอากรขาเข้าและค่าธรรมเนียม และหากนำเข้าจากสมาชิก AFTA เสียอากรขาเข้า 5% โดยไม่ต้องเสีย

ค่าธรรมเนียมพิเศษนี้

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2547)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบลักษณะการผลิต การตลาด และการนำเข้ากากถั่วเหลืองของประเทศไทย
2. เพื่อทราบผลกระทบจากการลดอัตราภาษีในโควตาภาษีศุลกากร ต่อตลาดกากถั่วเหลือง และตลาดเนื้อสัตว์
3. เพื่อทราบระดับสวัสดิการทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากการลดอัตราภาษีของโควตาภาษีศุลกากรในตลาดกากถั่วเหลือง และตลาดเนื้อสัตว์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

กระทรวงการคลัง และกรมการค้าต่างประเทศได้ข้อมูลและผลการศึกษา เพื่อปรับปรุงนโยบายโควตาภาษีศุลกากรการนำเข้ากากถั่วเหลือง อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการผลิตและการบริโภคภายในประเทศ รวมถึงการได้แบบจำลองเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวตามสถานการณ์ในตลาดโลก

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้ได้ใช้ข้อมูลทศวรรษปี พ.ศ.2525 – 2545 โดยการพิจารณาผลกระทบของนโยบายการนำเข้ากากถั่วเหลืองในตลาดกากถั่วเหลืองและตลาดเนื้อสัตว์โดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองหลายตลาด (multiple market model) และในตลาดเนื้อสัตว์ที่พิจารณาจะจำกัดเฉพาะตลาดไก่เนื้อ สุกร และไข่ไก่ เนื่องจากเป็นตลาดที่มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการใช้กากถั่วเหลืองรวมกันประมาณ 83% ของปริมาณการใช้กากถั่วเหลืองทั้งหมดภายในประเทศ

1.5 นิยามศัพท์

ส่วนเกินผู้บริโภค หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายในการซื้อสินค้าชนิดนั้นมากกว่าจำนวนเงินที่จ่ายจริงซึ่งเท่ากับพื้นที่ใต้เส้นอุปสงค์และเหนือเส้นราคาดุลยภาพ

ส่วนเกินผู้ผลิต หมายถึง รายรับส่วนที่เกินจากต้นทุนการผลิตสินค้าที่ผู้ผลิตต้องจ่ายซึ่งเท่ากับพื้นที่ใต้เส้นราคาดุลยภาพและเหนือเส้นอุปทาน

รายรับของรัฐบาล หมายถึง รายได้จากการจัดเก็บภาษีนำเข้าสินค้าซึ่งเท่ากับปริมาณสินค้าที่นำเข้าคูณกับอัตราภาษี

สวัสดิการทางสังคม หมายถึง ผลรวมของส่วนเกินผู้ผลิต ส่วนเกินผู้บริโภค และรายรับของรัฐบาล